

Egészség

Az egészség fogalma

■ betegség hiánya?

■ hány teniszkönyök egy TBC?

Az egészség fogalma

- WHO definíció (1955)

- **morbiditás**

 - felmérések

 - statisztikák

 - háziorvosok

- **mortalitás**

Halálozási ráta

- 1 000 vagy 10 000 főre
- korral nő: korszpecifikus ráták
- 3-4-szeres különbségek: nem 20 év és 80 év, hanem
- 50-50 ismerős, szegények és gazdagok: 1 gazdag halálára 4 szegény halál jut

Történeti kép

■ 1900 előtt: fertőző betegségek

■ ma:

■ balesetek

■ szív- és érrendszeri betegségek

■ daganatos betegségek

Történeti kép

- 1900 előtt: a szegénység betegségei
- ma: a jólét betegségei

Történeti kép

- 1900 előtt: az abszolút szegénység betegségei
- ma: a relatív szegénység betegségei

A biomechanikus model

- szervi eredetű
- gyógyítás központú
- betegség: külső támadó
- izolált egyén
- kórház

A biomechanikus model

- tünetek, diagnózis
- megelőzés helyett gyógyítás
- pragmatikus
- a test mint gép
- az orvos a test autószerelője

Történeti kép

■ XIV. sz. lepra

■ XV. sz. pestis

■ XVI. sz szifilisz

■ XVII-XVIII. sz. himlő

■ XIX. sz. skarlát

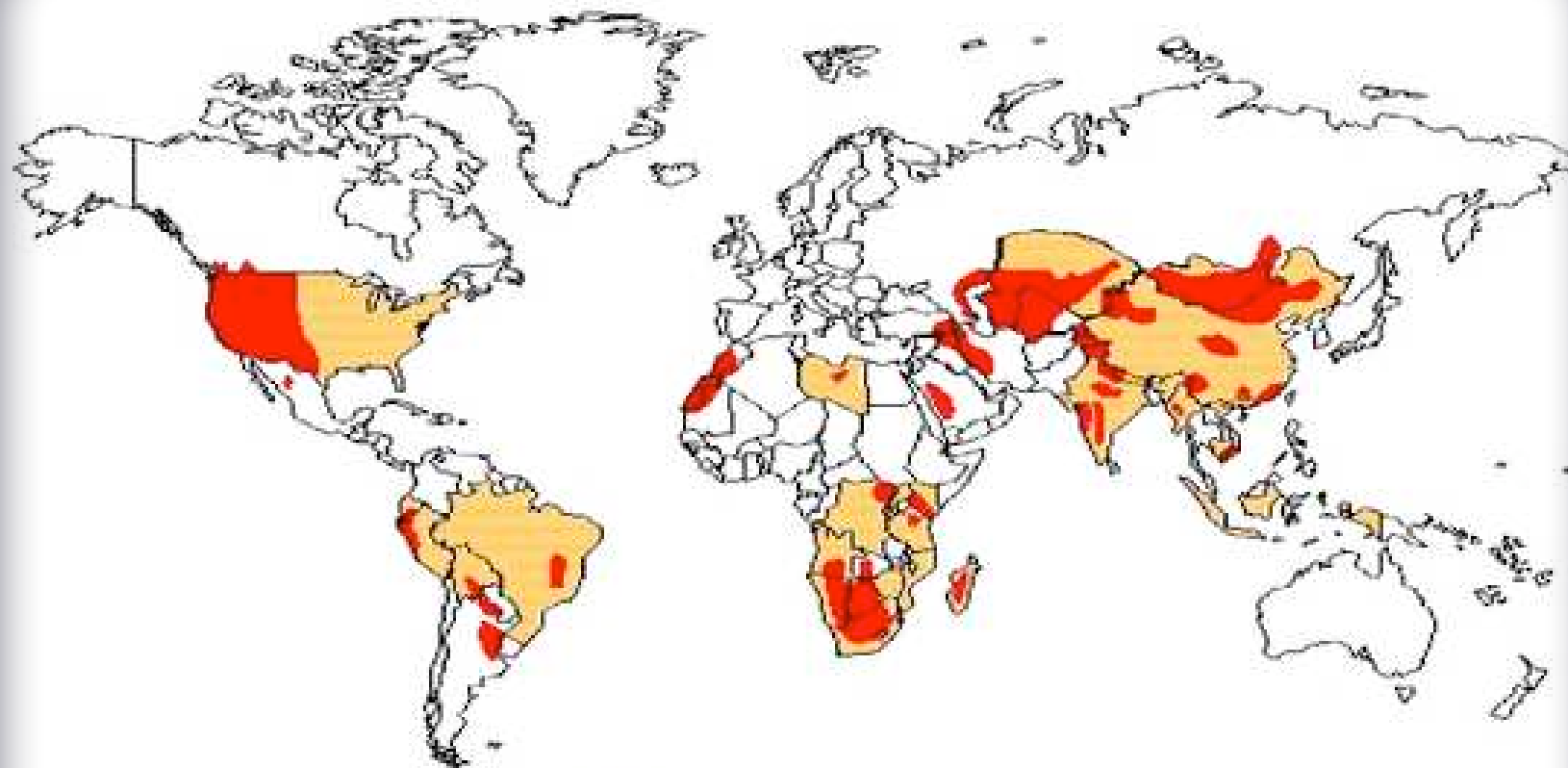
Lepra

Pestis

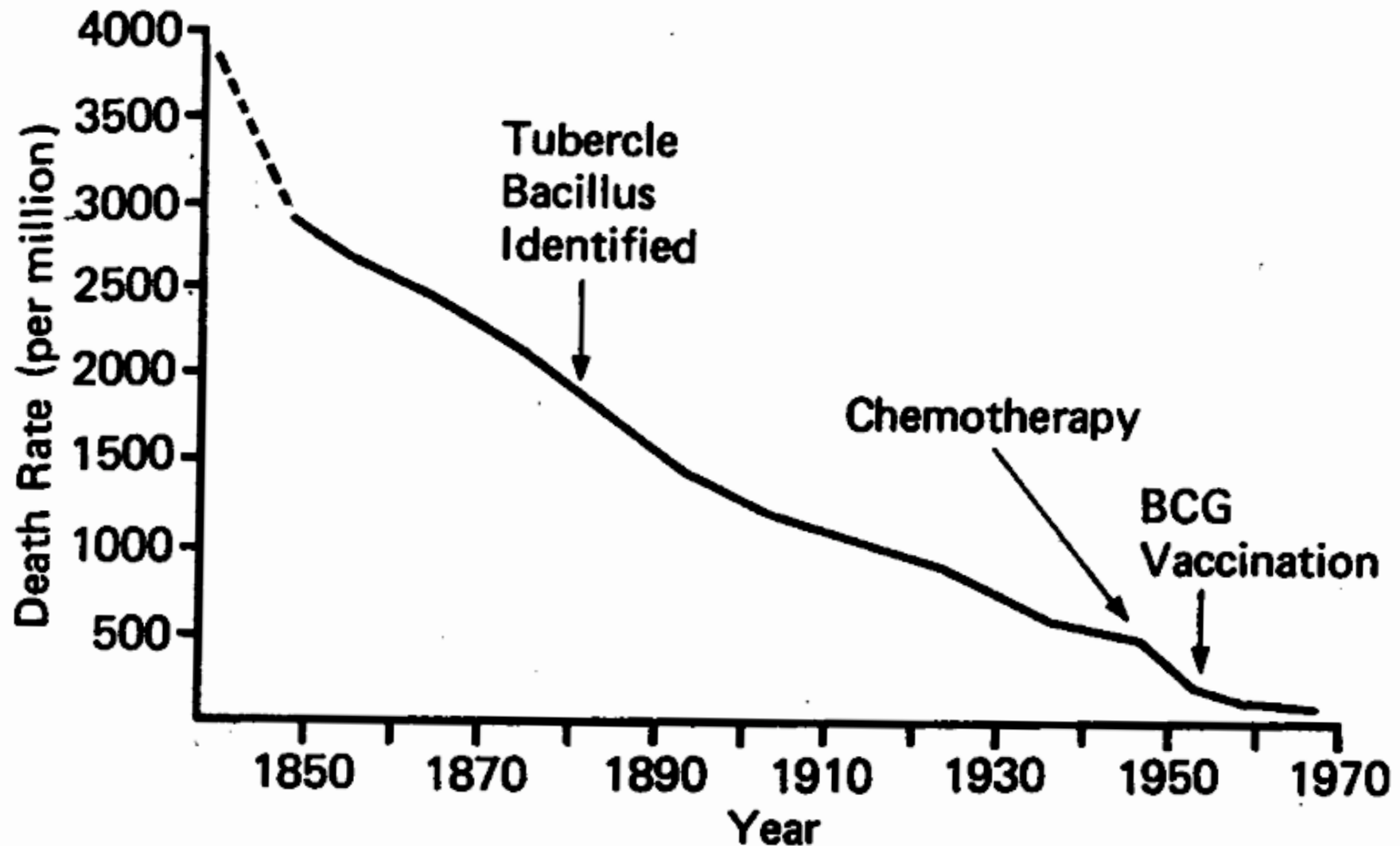
Pestis

- Countries reported plague, 1970-1998.
- Regions where plague occurs in animals.

Tuberkulózis

Figure 1.1 Respiratory Tuberculosis: The Decline in England and Wales, 1840-1970

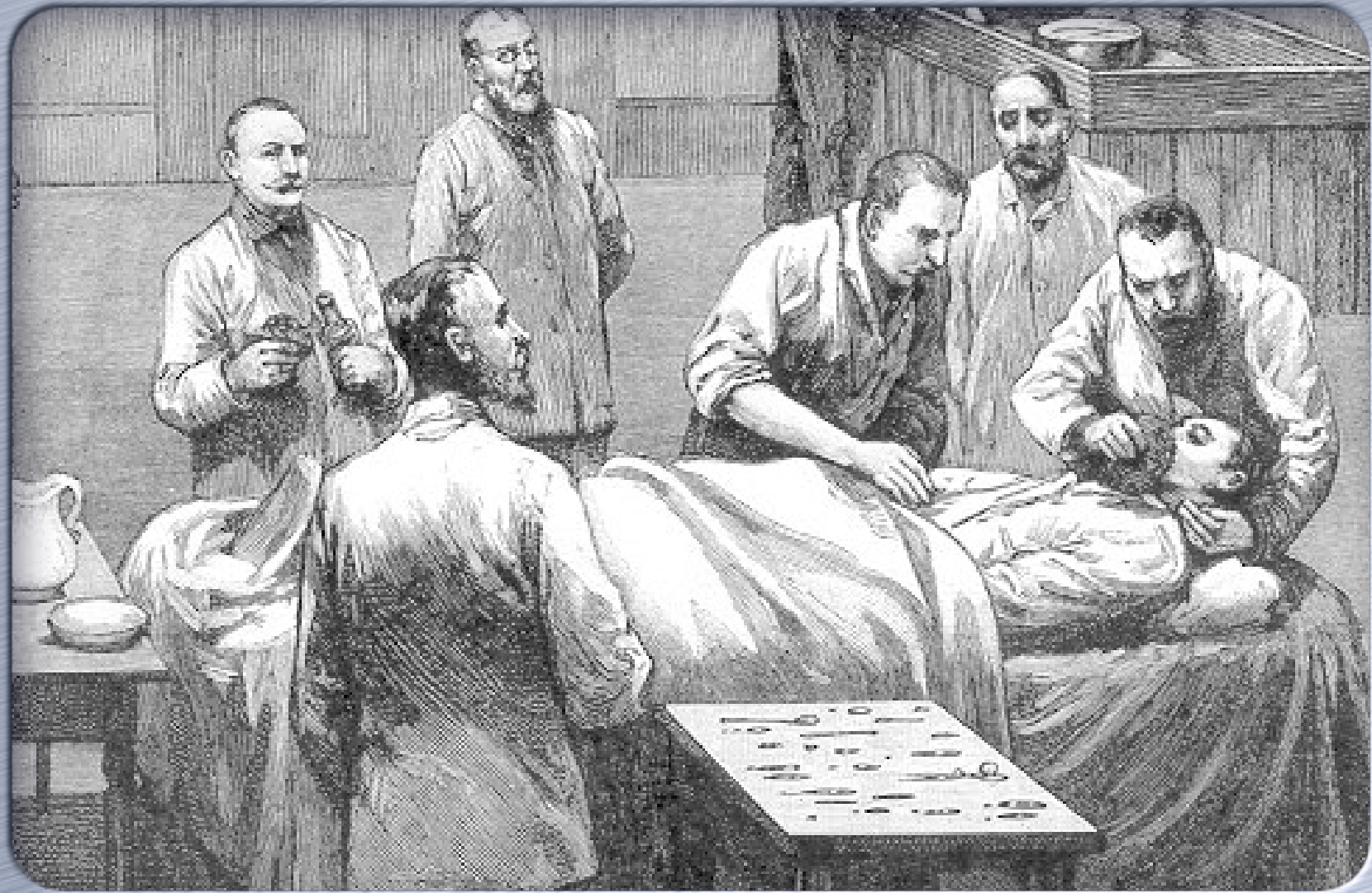

Javulás

- kevesebb szülés
- kisebb családok
- jobb táplálkozás
- XX. sz-ig kórházaknak nincs szerepük

Semmelweis Ignác

■ 1818 Budapest –
1865 Bécs

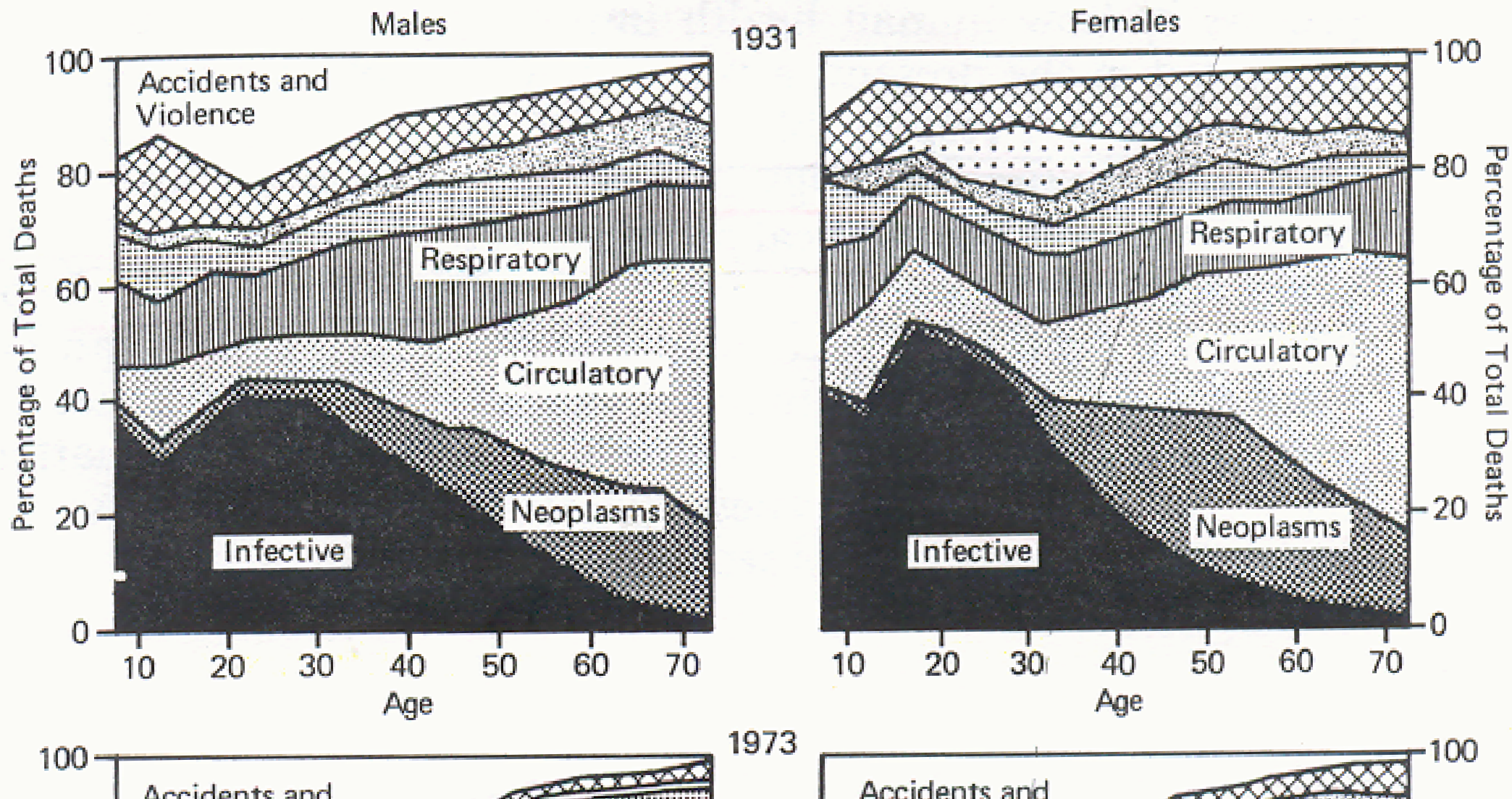

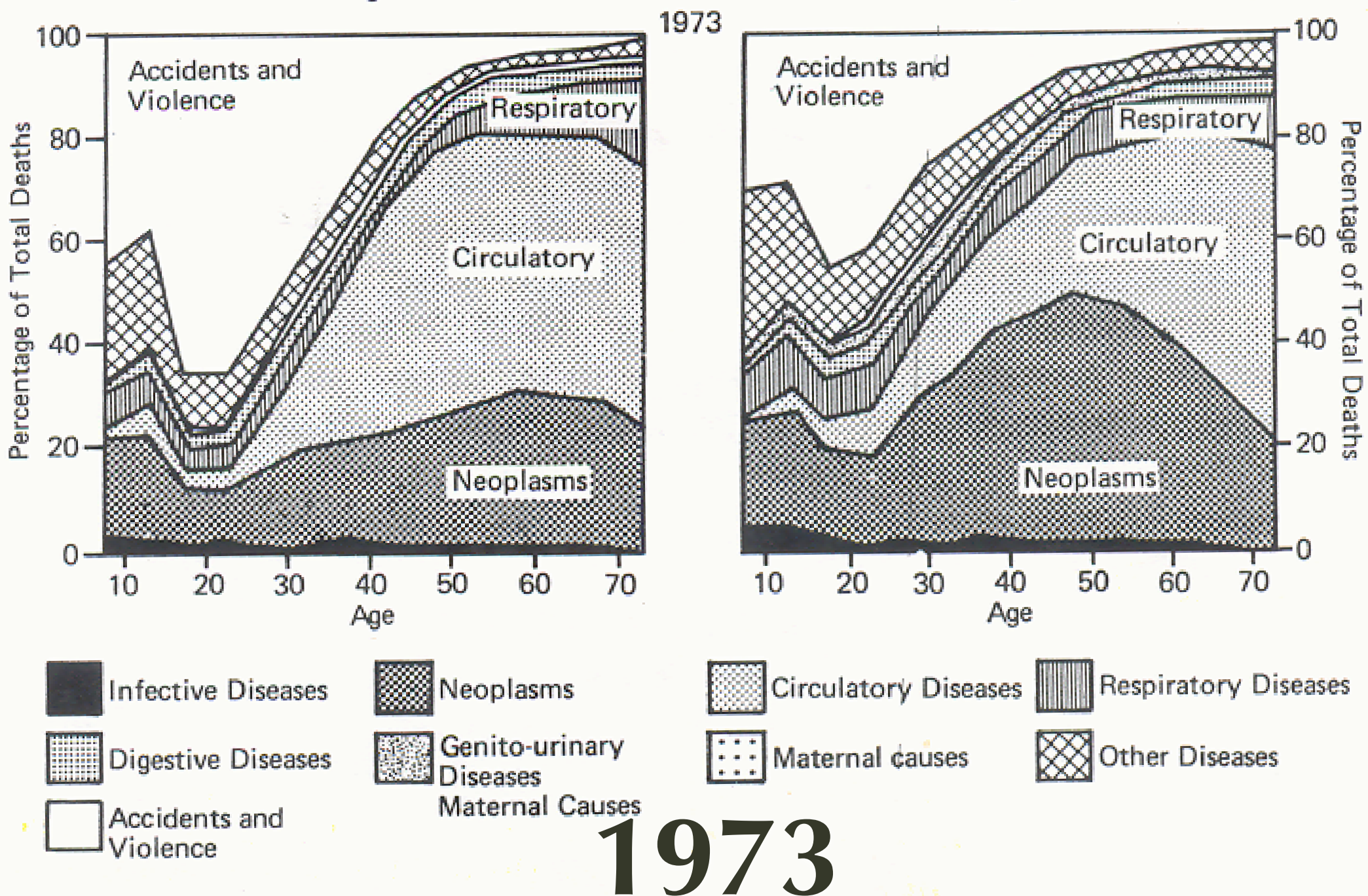
Boncolás után moss kezet!

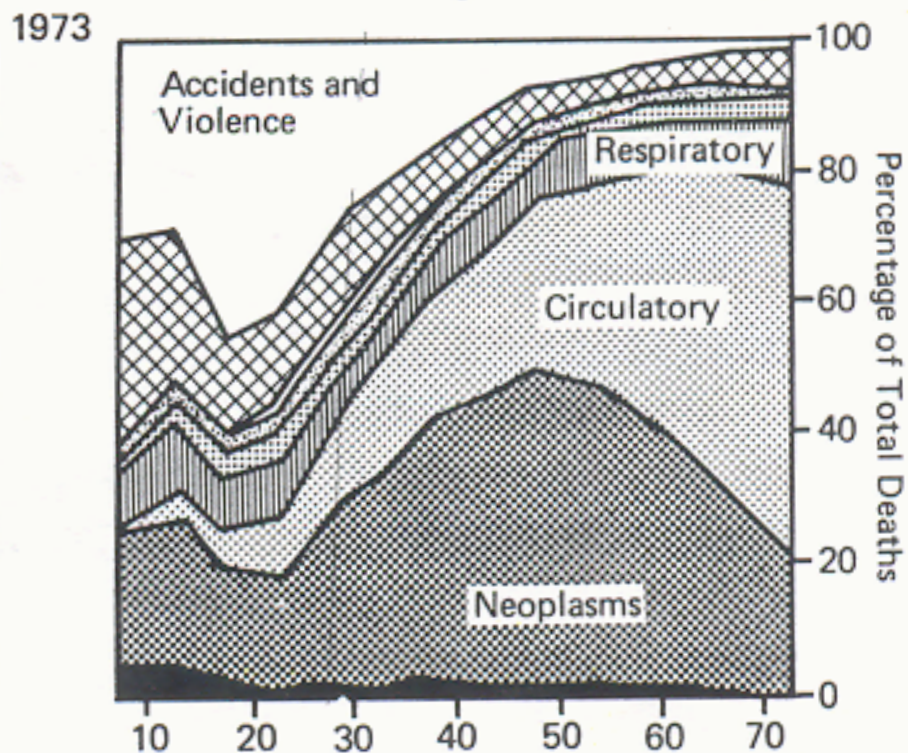
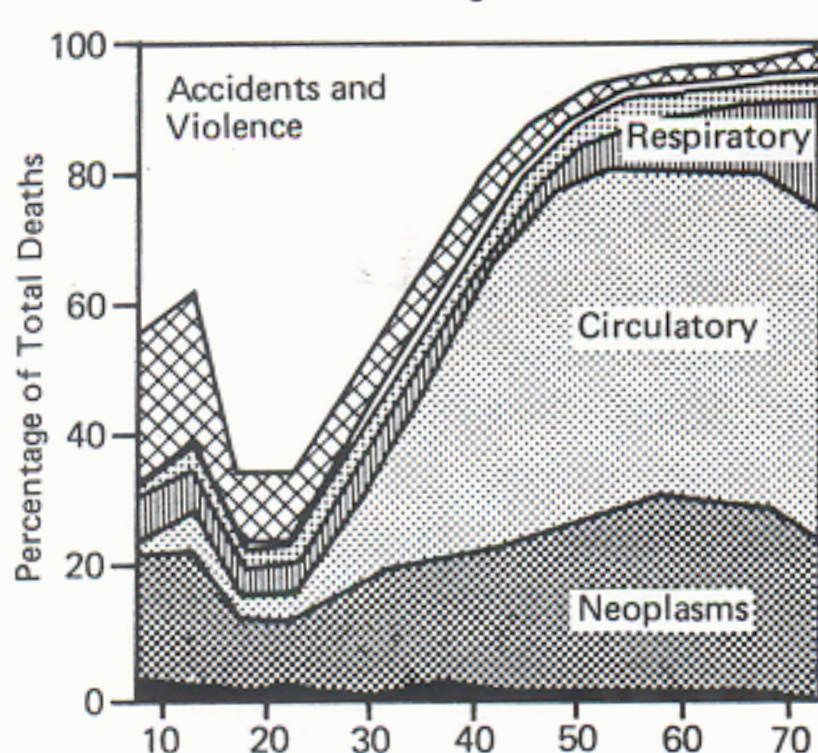
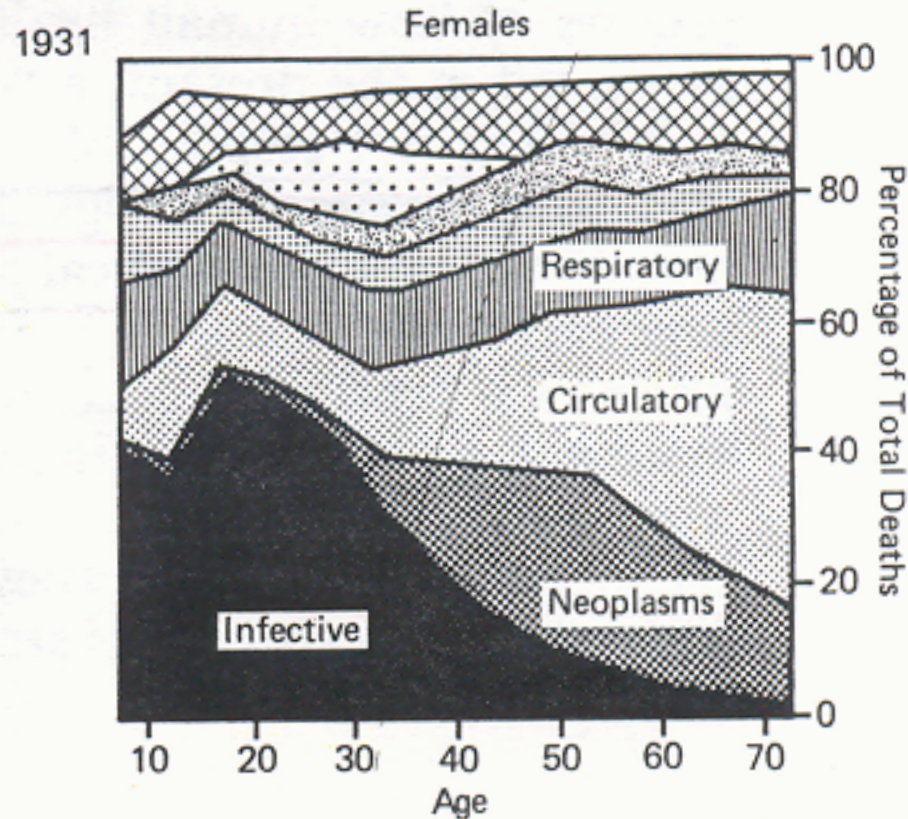
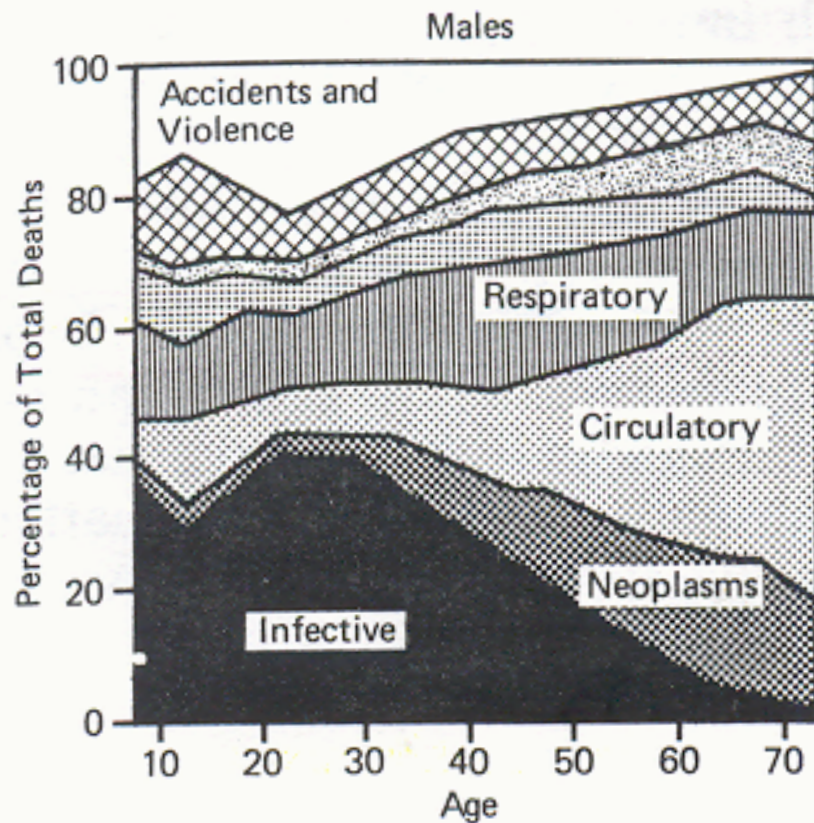
1931

Figure 2.1 Mortality by Cause, Age and Sex, 1931, 1973

Source: OPCS *Trends in Mortality*. (HMSO, London, 1978). Reproduced with the permission of the Controller of Her Majesty's Stationery Office.

<i>Country</i>	<i>GDP PPP \$ per head (1991)</i>	<i>Total health expenditure % of GDP (1991)</i>	<i>Infant mortality per 1000 live births (1992)</i>
Albania	3500	4	33.8
Austria	17 690	8.5	7.5
Belgium	17 510	8.1	8.5
Bosnia Herzegovina			18.4
Bulgaria	4813	5.4	15.9
Croatia			11.6
Czech Republic			9.9
Denmark	17 880	7	6.5
Finland	16 130	8.9	5.2
France	18 430	9.1	7.3
Germany	19 770	9.1	7.0
Greece	7680	4.8	9.0
Hungary	6080	6	14.1
Ireland	11 430	8	7.6
Italy	17 040	8.3	8.6
Luxembourg	20 800	6.6	7.2
Netherlands	16 820	8.7	7.1
Norway	17 170	8.4	7.0
Poland	4500	5.1	14.4
Portugal	9450	6.2	9.3
Romania	3500	3.9	23.3
Slovakia			11.3
Slovenia			8.9
Spain	12 670	6.5	7.6
Sweden	17 490	8.8	5.8

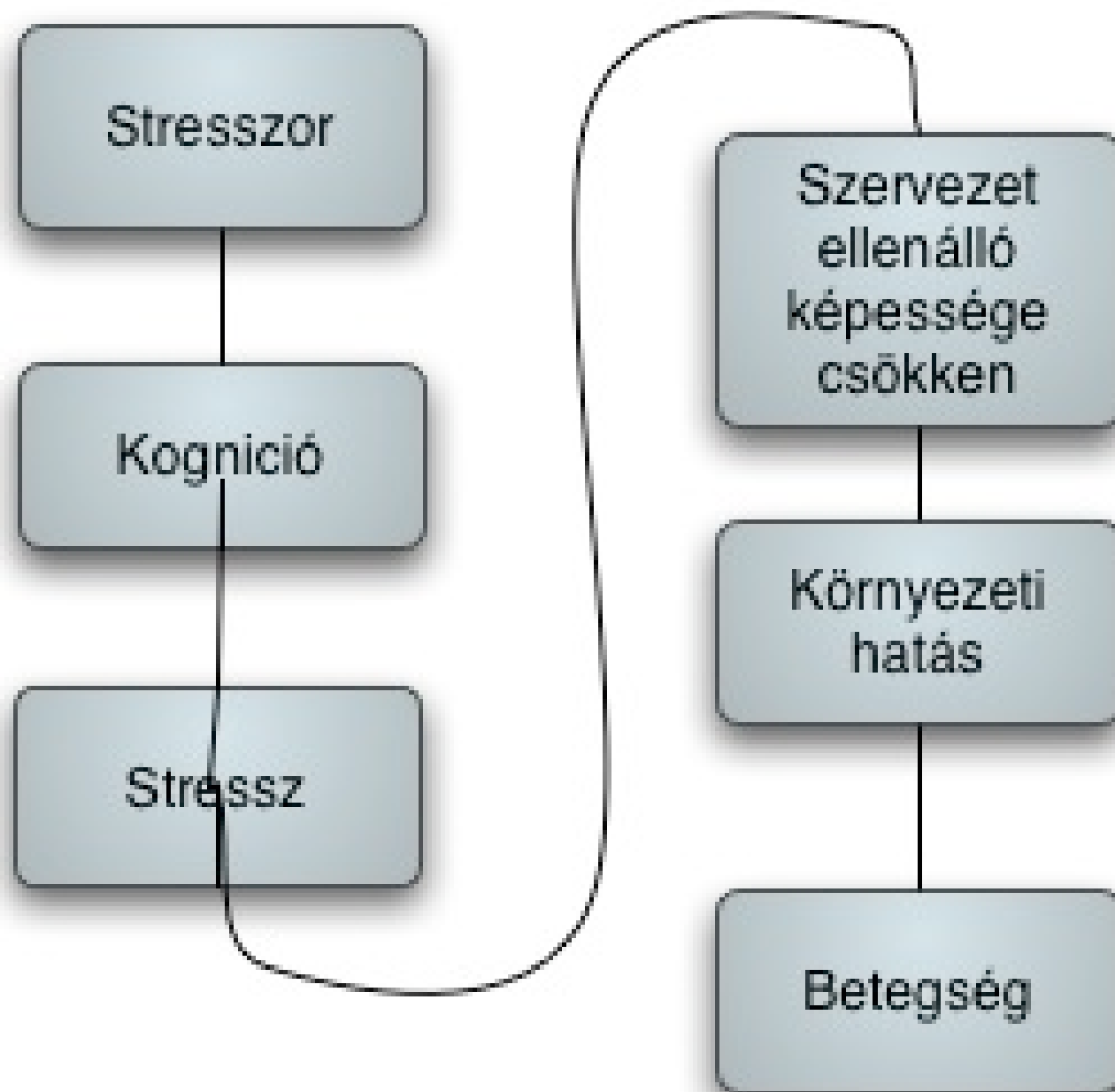
Selye János

1907-1982

Montreal

stressz

Az önbecsülés mint erőforrás

Halálózási ráták

- É-Anglia, 1994: 4-szeres különbség alsó és felső decilis között
- Harlem magasabb, mint Bangladesh
- Brazília gyermekhalandóság 12-90 (Mao: 11.5, Ausztria: 7.5, Svédország: 5.5)

Halálózási ráták

- USA, Multiple Risk Factor Intervention Trial
- 300 ezer fehér férfi, 12 jövedelmi kategória lakóhelyük medián jövedelme szerint
- 1 kivétellel mindegy, hogy növekvő jövedelem vagy csökkenő halálózás

Anglia a háborúkban

- 1915-1945: várható élettartam 6-7 évet nőtt
- életszínvonal, lakáskörülmények, orvosi ellátás romlott
- teljes foglalkoztatottság, jövedelmi különbségek csökkenése, társadalmi kohézió növekedése

Roseto, Pennsylvania

- 1930-as évek: alacsony halálozási ráta, különösen szív: -40 %
- 1960-as évek: eltűnik az előny

Kelet-Európa

- 1970-ig még összevethető Ny-Európával
- NDK, Bulgária, Románia legjobbak
- 70-es évektől romlás
- 1990: egyetlen k-európai halandósági mutatói sem érik el legrosszabb ny-európaikat!
- nem ellátás romlott, nem környezet romlott

Svédország és Japán

■ egymás ellentétei:

■ Japán: kevés válás, kevés házasságon kívül született gyerek

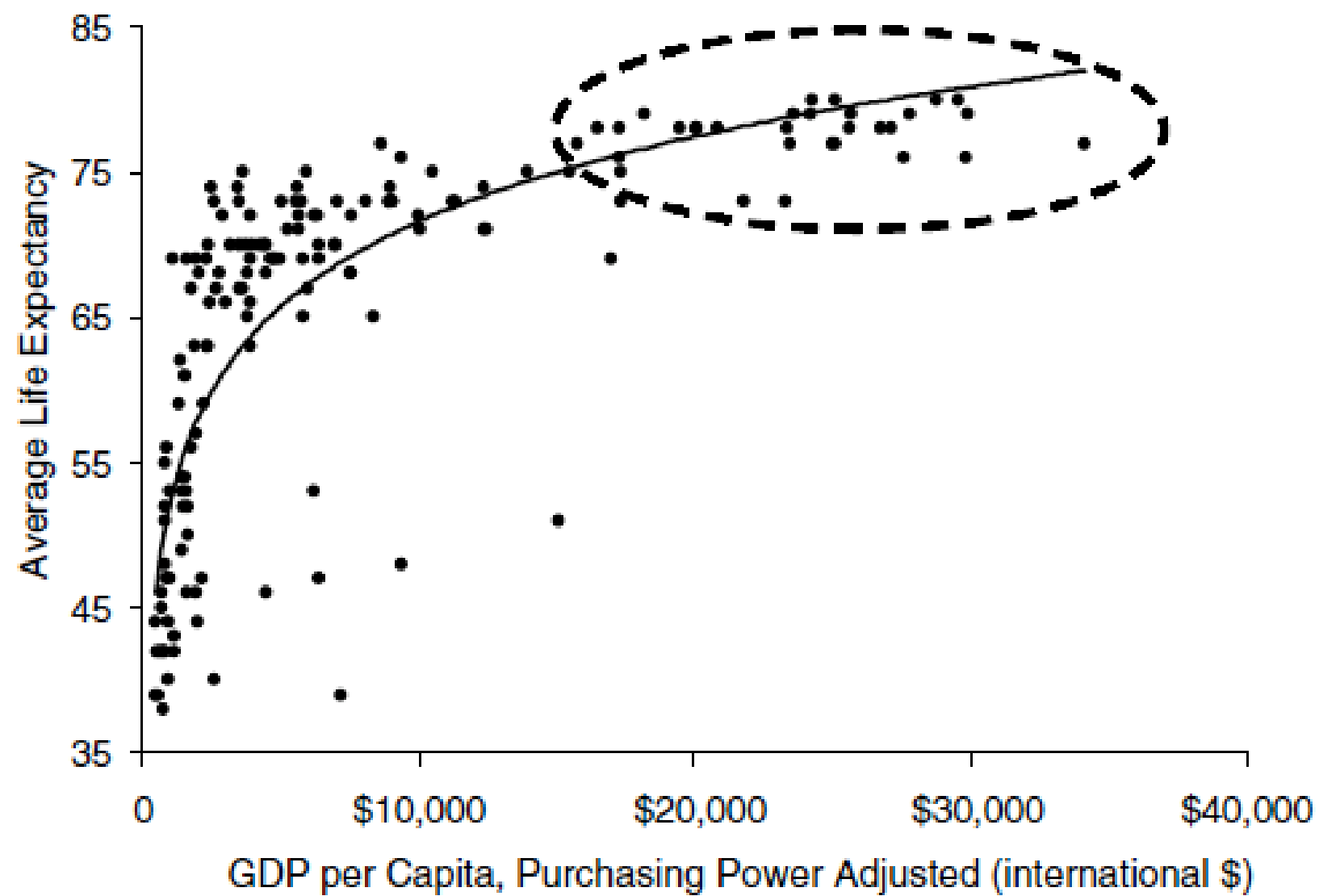
■ Svédország: gyerekek több mint fele házasságon kívül születik

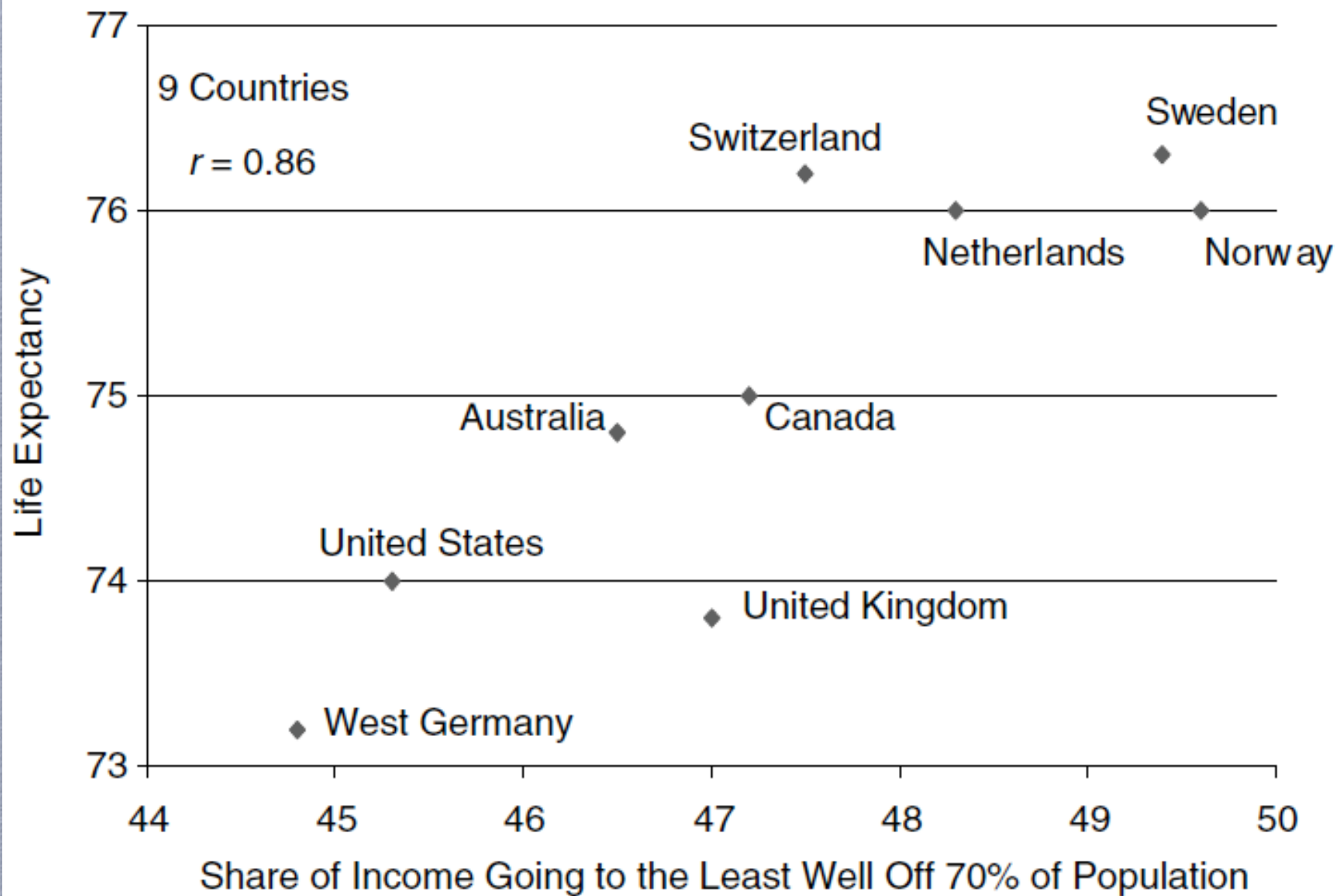
■ de: mindkettő egalitáriánus, mindkettőben legjobb gyerekek helyzete (5 év alatti halálozások)

■ Svédország: csak gyerekek 2 %-a él átlagos jövedelem alatt egyszülős háztartásokban (OECD 21%, USA 54%)

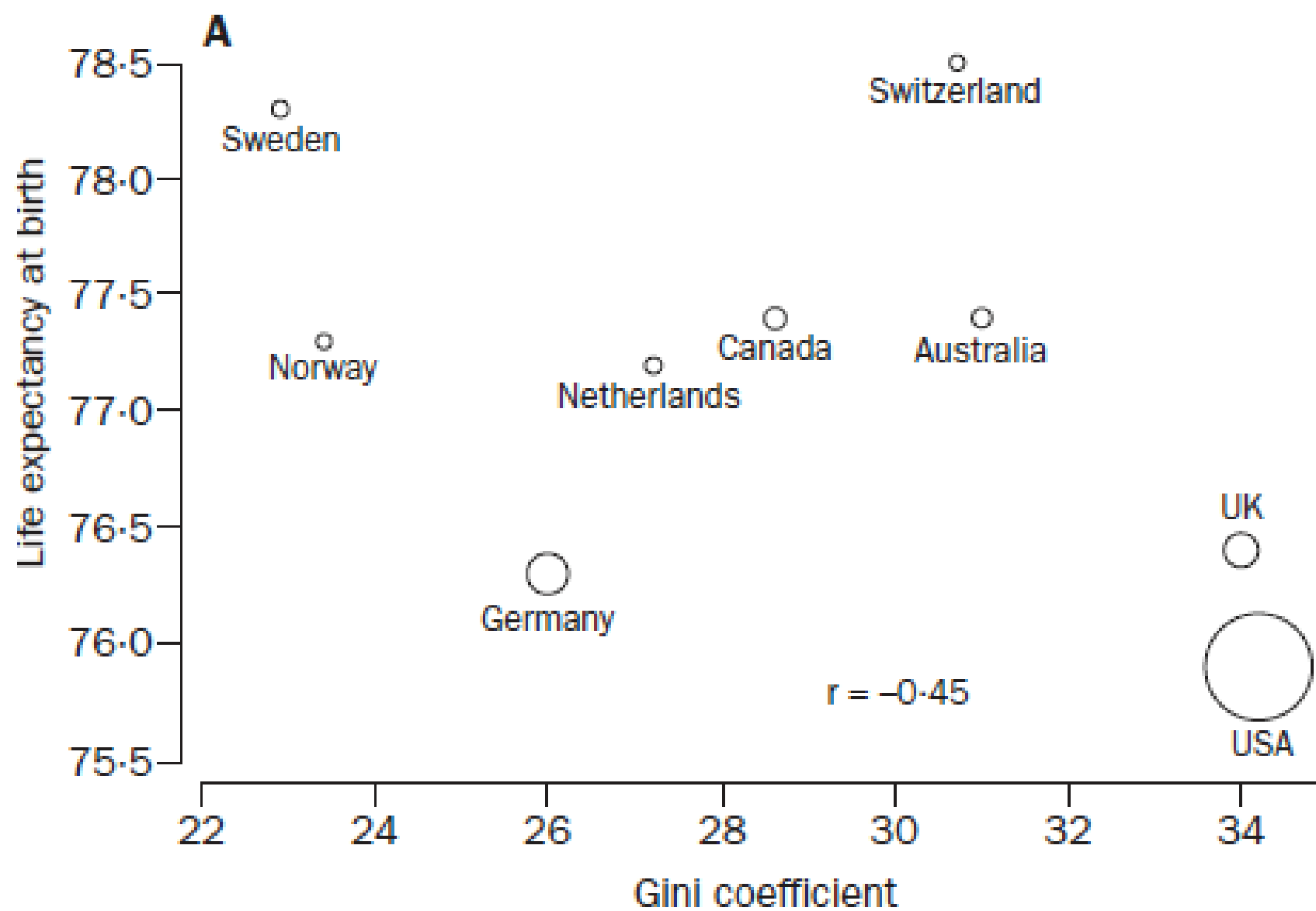
Megfázási kísérlet

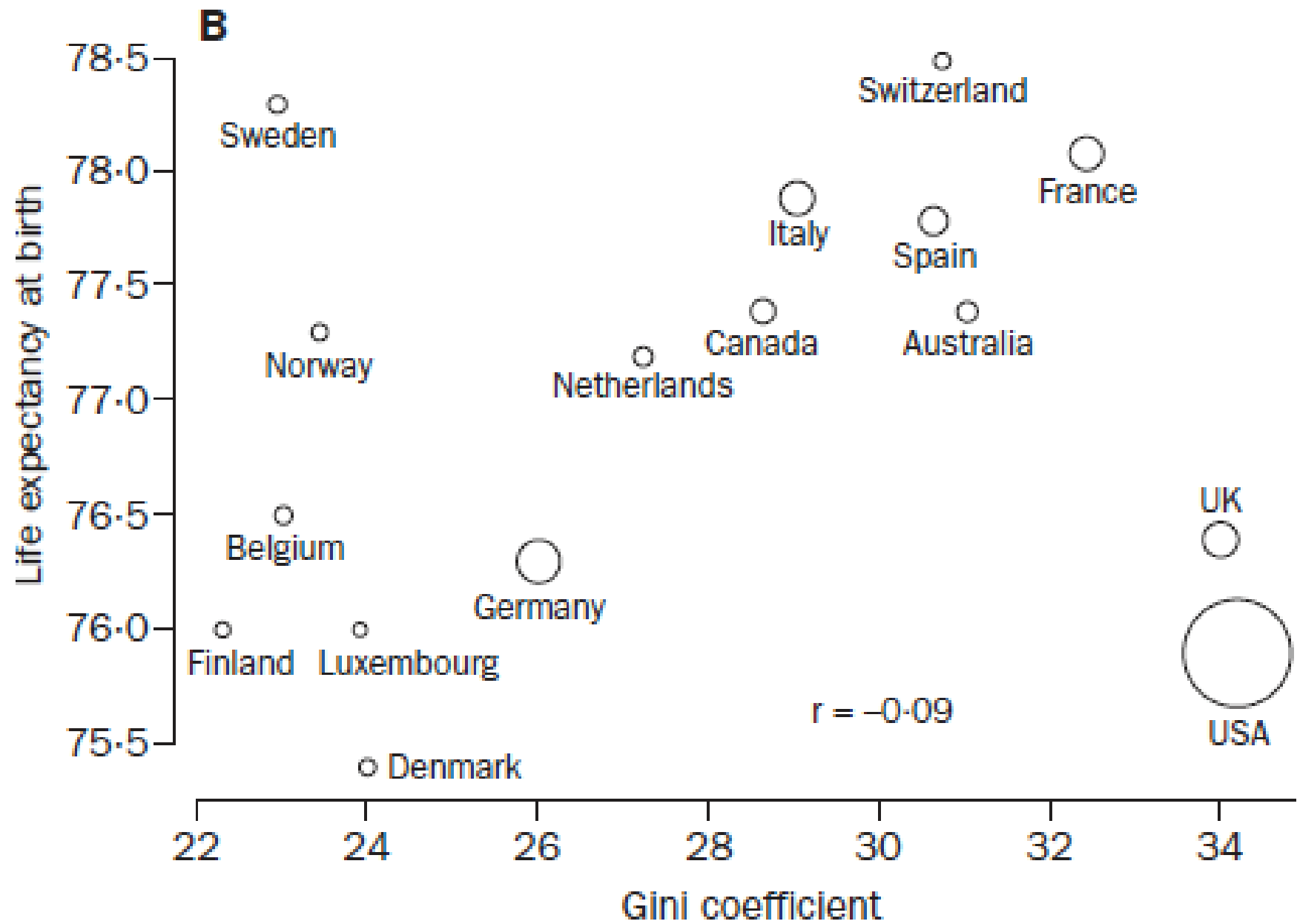
- sok stressz 75 %-kal növeli megbetegedés valószínűségét
- stressz mérése kérdőívvel
- A csoport: 5-féle vírus a vízben
- B csoport: csak víz
- kevés stressz: 27 % betegedett meg
- sok stressz: 47 % betegedett meg

Source: Adapted from Wilkinson 1992, from an LIS working paper.

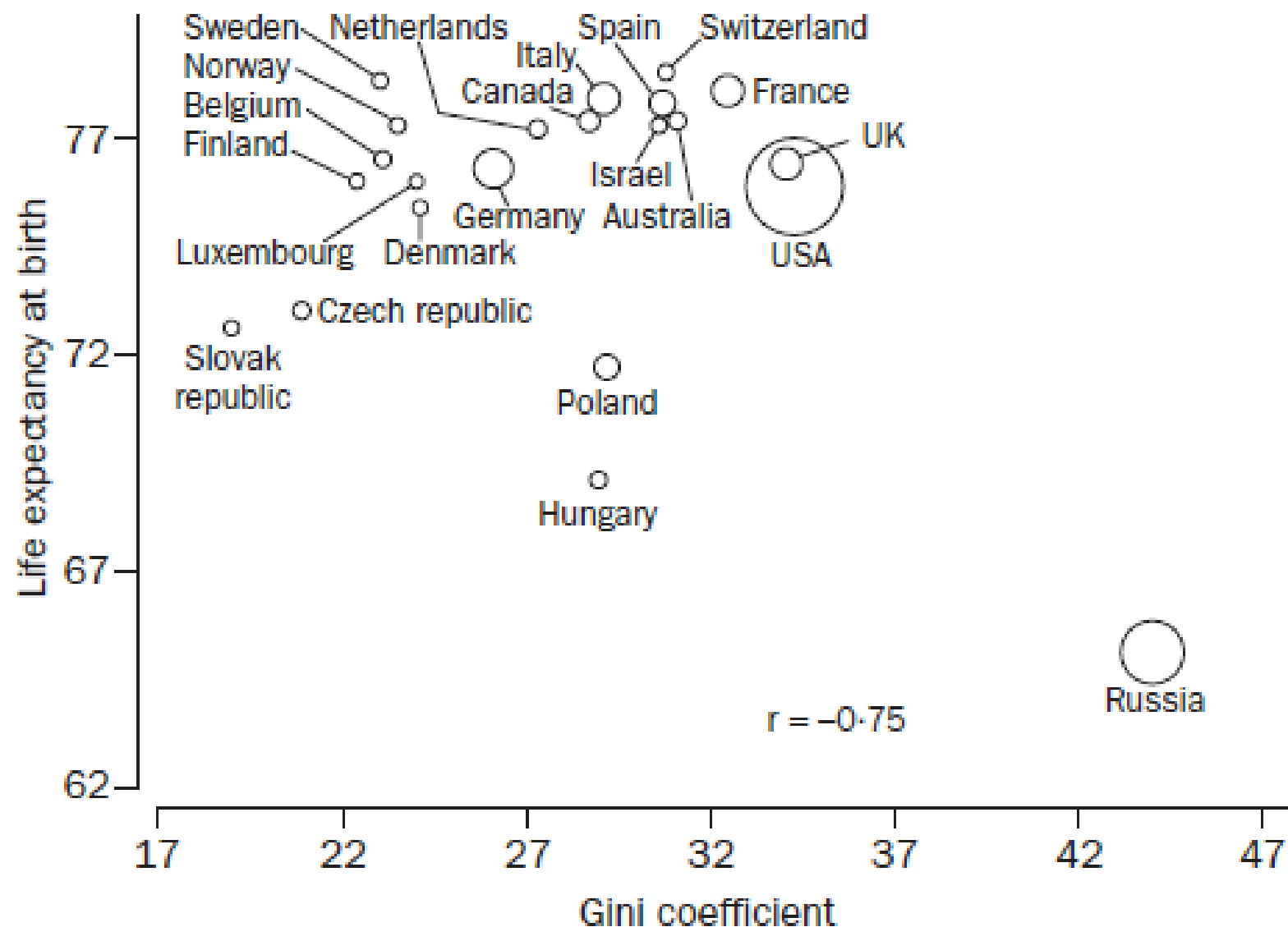

Figure 1: Income Inequality (gini coefficient) and life expectancy for all 22 countries reporting to the Luxembourg Income Study, for the period 1989–91

Circles represent country population size.

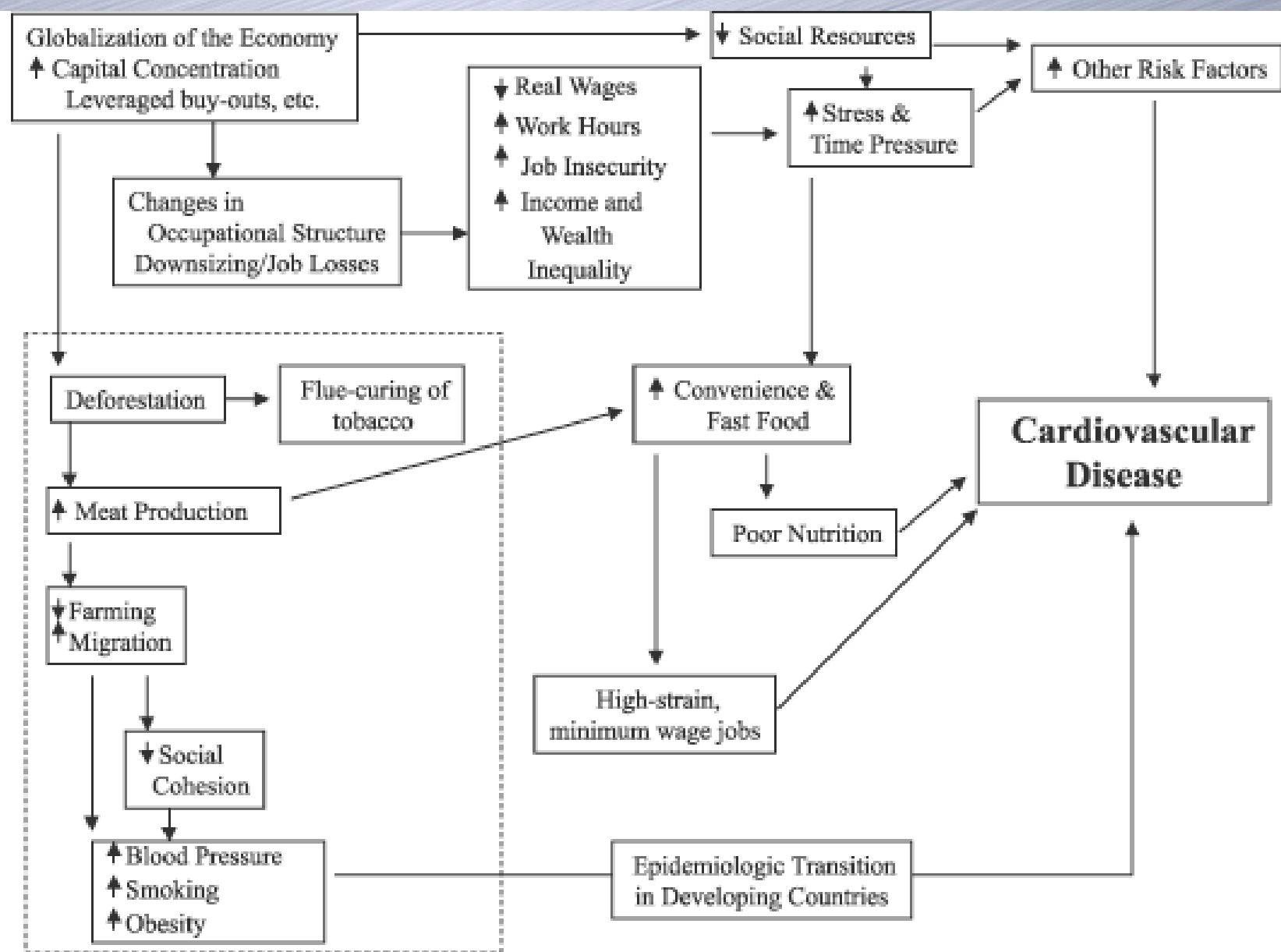

Figure 6 - Connections between the Global Economy and Health in Poor and Wealthy Countries.

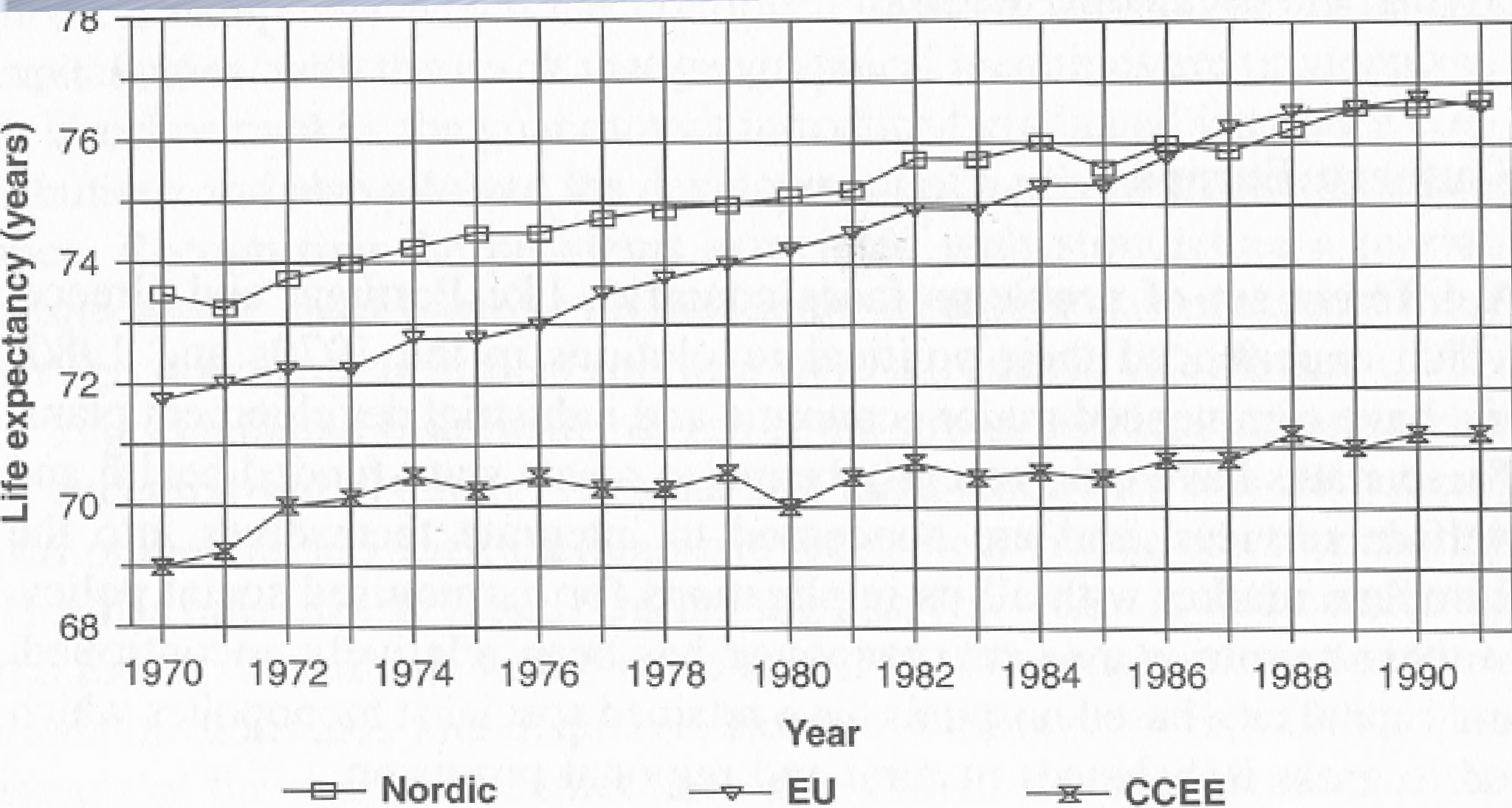

Figure 10.1 Trends in life expectancy at birth

Source: WHO (1994) *Health in Europe*

Parsons: beteg-szerep

- felmentés a feladatok alól
- nem felelős a betegségért
- köteles meggyógyulni
- köteles keresni az orvos segítségét